Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIII. No. 161. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 22, 1996. CENTS 75 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 22-го СЕРПНЯ 1996 р. Ч. 161. РІК CIII.

1991 Вірю: пора ця щаслива прийде, сонце любови над нами зійде! Праця і згода, й зіркий провідник... Є Україна — і буде навік! 1996

Україна експортуватиме нафту до Греції

Лондон. — Україна, яка все ще імпортує нафту з Росії, наступного року почне експортувати цю сировину до Греції, повідомило 19-го серпня агентство Ройтерс.

Роналд Кормік, президент канадської незалежної нафтогазової компанії „Епік енерджі", яка володіє в Криму Акташським родовищем, передбачив там збільшення видобутку нафти майже в десять разів, що дозволить почати експорт. За його словами, денний видобуток зросте від сьогоднішніх 800 барилок до 7,000 у першому кварталі наступного року.

Р. Кормік повідомив, що його компанія вже дістала фонди — 4 млн. дол. — необхідні для того, щоб розпочати разом зі своїм спільником „КримТексас Нафта" буріння 40-60 нафтових свердловин, які передбачено завершити до першої половини січня 1997 року.

За його словами, вже зроблено перші контакти з грецькими нафтопереробними підприємствами, які виявили бажання закуповувати нафту, не продану львівському очисному підприємству. Р. Кормік повідомив, що продаж нафти Греції здійснюватиметься на основі довготермінової угоди.

Морські піхотинці України прибули до ЗСА

Кемп Лежун, Півн. Каролайна. — Тут від 14-го серпня, поблизу форту Кемп-Лежун, на базі шостого полку другої дивізії Американської морської піхоти тривають багатонаціональні миротворчі навчання "Кооперейтів Оспрей-96", у яких беруть участь підрозділи 16-ох країн світу, в числі яких — підрозділ морської піхоти Національної Ґвардії України.

Відділ моряків-ґвардійців на чолі з лейтенантом Валерієм Оберемком увійшов до складу роти, що має кодову назву "Оранжева". Її командиром призначено капітана морської піхоти ЗСА Джана Манзу. До роти увійшли також відділи ЗСА, Голляндії та Грузії.

Навчання проходять під еґідою ООН в рамках програми "Партнерство для миру". Головна мета навчань — виконання миротворчих операцій під час льокального військового конфлікту в одній з умовних країн.

Під керівництвом американських і канадських інструкторів українські ґвардійці уже виконали завдання інженерної розвідки місцевости, функції військової поліції.

Українських військовослужбовців відвідав у таборі командуючий силами НАТО в Атлантиці, американський генерал Шіган, разом з начальником генерального штабу Збройних Сил України генералом Олександром Затинайком та першим заступником командуючого НҐУ генералом Миколою Мельником.

Американський генерал відзначив високий рівень вишколу українських морських піхотинців і зазначив, що вони є гордістю для своєї країни.

У Каліфорнії від 18 до 25-го серпня відбуваються навчання підрозділів авіяції Національної ґвардії ЗСА з участю українських Військово-повітряних сил.

Поховання Патріярха Володимира зацікавило американського журналіста

Джерзі Ситі, Н. Дж. — В щоденнику „Ню Йорк Таймс" з 20-го серпня появився обширний репортаж американського журналіста Джозефа П. Ґреґорі з Києва, в якому він та після розмов із припадковими особами дає безсторонне насвітлення поховання Патріярха УАЦ Володимира Романюка.

Звітуючи про те, як гріб Патріярха, що знаходиться на вулиці перед собором св. Софії, постійно відвідують люди та складають там квіти, Дж. Ґреґорі переповідає устами колишньої секретарки Патріярха та іншими очевидцями події, що мали місце у липні минулого року у зв'язку із несподіваною смертю Патріярха, про непорозуміння та сутички учасників похорону із міліцією, в яких згинули два молоді хлоп-ці та поховання Патріярха на вулиці, а не в соборі, бо на це не було дозволу.

При тому американський журналіст дає також читачам короткі інформації про релігійний стан в Україні та непорозуміння, яке після в Православній Церкві після розпаду СССР і здобуття самостійности України. Щоб вірно з'ясувати конфлікт, що його викликало поховання Патріярха Володимира, Дж. Ґреґорі інформує читачів про правдиве життя Патріярха в часі совєтських переслідувань, як також переводить розмови з Патріярхом Філяретом, що є наслідником Володимира, Володимиром Сабоданом, що як Митрополит в Києві УПЦ репрезентує там Патріярха Алексія II з Москви і з Патріярхом Дмитром Яремою, який очолює УАПЦ.

Дж. Ґреґорі згадує також у своєму репортажі, факт, що в демонстраціях на похороні Патріярха Володимира важливу ролю відіграли українські націоналісти, в тому відділи УНА–УНСО.

Незважаючи на те, що гріб Патріярха є на вулиці перед собором св. Софії у великій пошані, як символ незалежности церкви, усі, з ким американський журналіст перевів розмови, уважають, що таке поховання Патріярха не було правильним.

Ганна Черінь

П'ята річниця

А все ж вона крутиться..
(Галілео Галілей)

П'ята річниця — і вірш мій вже п'ятий,
На хрестовині Вкраїни розп'ятий...
Я би хотіла такий вірш створити,
Щоб в нім слова засміялись, як квіти,
Так, наче київські славні каштани!
Досить жалю, нарікань та омани!
От би створити гарні цитати,
Щоб, як надходить річниця нова,
В День Незалежности знову читати
Радісні, горді, величні слова!
Отже, п'ять років... Колись п'ятирічки
Хоч і конали, тягли в силу звички...
Ну, а тепер перемог досягли?
А чи порядок в нас буде коли?
Все ще долари, все ще ковбаси...
От якби добру яку новину!
Уряд за все нарікає на маси,
Нарід на Уряд складає вину...
Тільки б на когось складати вину!..
Так і ведуть своєрідну війну,
Досить затяту, хоч і без зброї.
Хоч і не жертви, але й не герої.
От якби наша окрилена мова
Нас об'єднала — було б пречудово!
Діти росли б та навчали батьків
Край свій любити, і мову, і спів.
Вірю: пора ця щаслива прийде,
Сонце любови над нами зійде!
Праця і згода, й зіркий провідник...
Є Україна — і буде навік!

Досягнуто частинного замирення у Камбоджі

Пном-Пень. — Крок до частинного примирення зроблено у Камбоджі, де вже 17 років триває громадянська війна між урядовими силами та "червоними хмерами", усуненими від влади в 1979 році в наслідок в'єтнамської інвазії. Через три роки після виведення в'єтнамських військ, зусиллями ООН у 1992 році в Камбоджі було проведено демократичні вибори і зформовано коаліційний уряд. Проте "червоні хмери" відмовились брати участь у виборах і продовжують збройну боротьбу.

Останнім часом, однак, велика група повстанців на чолі з Єнґ Сарі, яка контролює північно-західні райони країни поблизу кордону з Таїляндом, відкололася від ортодоксально-комуністичних угруповань на чолі з Поль Потом і розпочала сепаратні мирні переговори з пномпеньським урядом. В наслідок досягнутих домовленостей, повстанці визнають юрисдикцію центрального уряду, а уряд визнає їхні збройні формування як частину збройних сил Камбоджі і залишає за ними право адміністрування території, яка тепер перебуває під їхньою контролею.

Фактично, йдеться радше про перемир'я, ніж про правдиве замирення. Справа ускладнюється не лише тим, що ортодоксальні польпотівці наставлені продовжувати боротьбу проти "маріонеткового капіталістичного уряду" у Пном-Пені, а й тим, що самі члени урядової коаліції ставляться до миру з "червоними хмерами" по-різному. Багато хто вважає їх злочинцями, котрих має судити міжнародний трибунал за те, що під час свого правління, в 1975-79 роках, вони винищили близько 2 млн. громадян.

Місія МВФ вивчає ситуацію в Україні

Київ (УНІАР). — Тут від 12-го до 20-го серпня перебувала місія Міжнародного валютного фонду (МВФ), члени якої, спільно з українськими фахівцями вивчали фінансово-економічну ситуацію в Україні.

Місія МВФ прагне допомогти запровадити національну валюту, але для цього треба переконатися, що фінансово-економічна ситуація в Україні достатньо стабільна.

Голова Національного Агентства України з реконструкції та розвитку Роман Шпек під час розмови з представниками місії МВФ зазначив, що українська урядова делеґація на наступному, жовтневому, засіданні Паризької консульта-тивної групи МВФ плянує обговорити усі види зовнішньої фінансової допомоги Україні. Передбачається, що в жовтні цього року МВФ розгляне питання про збільшення фінансової допомоги Україні на 1997 рік.

Голова місії МВФ, заступник директора другого европейського управління Адальберт Кнобель відзначив успішні результати впровадження в Україні стабілізаційної програми. Про це, на його думку, свідчить низький рівень інфляції. Рівень внутрішнього валового продукту нижчий, ніж очікувалося, але на те були справді об'єктивні причини — погані погодні умовини. Щодо реструктуризації вугільної промисловости, то в стадії закриття перебувають 20 шахт, до кінця року передбачається за-крити ще 30 нерентабельних, а понад 100 шахт потребують капіталовкладень та фінансової підтримки для того, щоб у майбутньому стати рентабельними.

Місія МВФ і зробити висновок щодо виконання рекомендацій, спрямованих на стабілізацію та створення умов для надання нового кредиту.

ГКУ тужить за "демократичним" СССР

Донецьке (УНІАР). — Тут у понеділок, 19-го серпня, Партія Громадянський Конгрес України (ПГКУ) оприлюднила звернення до Ради Европи, міжнародних профспілок та інших правозахисних організацій світу.

У зверненні ця проімперська та прокомуністична партія називає Україну недемократичною державою, у якій "порушуються права та свободи громадян". Найголовніше порушення прав людини, пишуть автори звернення, це — невиплата заробітної платні робітникам і службовцям державного сектора протягом 5-6 місяців", а після липневих страйків провідники шахтарського руху опинилися під слідством.

У зв'язку з розглядом у Донецькому Обласному суді справи про заборону діяльности Галузевого Робітничого Комітету (ГРК), партія оприлюднила ще одну заяву, у якій закликає народ "наступом епохи тоталітаризму в Україні" і закликає всі політичні, громадські організації та трудові колективи, і особливо правників, взяти участь у громадській експертизі "небезпечного судового процесу в Донбасі".

У заяві наголошено, що епоха демократичних перетворень в СССР розпочалася саме створенням Галузевого Робітничого Комітету і Незалежної Профспілки Гірників і всі останні роки ці організації сприяли переходові до правового суспільства. "Примусовий розпуск ГРК та репресії проти лідерів шахтарського руху відкривають шлях новому тоталітаризмові на базі націоналістичної ідеології", — волають патріоти колишнього СССР.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

АНТИУКРАЇНСЬКІ СИЛИ СКАРЖАТЬСЯ НА ПЕРЕСЛІДУВАННЯ

ДОНЕЦЬКЕ.— Тут ліві та проросійські сили активно виступають на захист організаторів шахтарських акцій, в результаті яких економіці України нанесено великої шкоди. Прокомуністичні партії та групи звернулися до світової громадськости зі скаргами на українські правоохоронні органи. Водночас вони закликають шахтарів до нових акцій протесту. Генеральний секретар Міжнародної федерації профспілок робітників хемічної і гірничорудної промисловости, енергетиків та різноробочих Віктор Торп звернувся до директора бюра Міжнародної організації праці в Женеві з клопотанням скерувати в Україну місію Міжнародної організації праці (МОП) у зв'язку з переслідуванням Незалежної профспілки гірників України. В. Торп надіслав листа і Президентові України Л. Кучмі, у якому висловлює занепокоєння переслідуванням шахтарських лідерів.

ІНФЛЯЦІЯ В ЛИПНІ

КИЇВ. — За даними Міністерства Статистики України, у липні продовжували знижуватися ціни на харчові товари. Овочі та городина подешевшали на 27.12 відс. Проте зросли ціни на борошно, яйця і цукор на 2.5 відс. На промислові вироби в липні ціни зменшилися на 0.8 відсотка.

КОМІСІЯ КОНТРОЛЮВАТИМЕ ВИПЛАТУ ПЛАТЕНЬ

КИЇВ. — Намагаючись виконати свою обіцянку щодо зменшення заборгованости у платнях, Уряд створив Міжвідомчу комісію з питань контролі за своєчасною виплатою заробітних платень, пенсій, стипендій та інших форм грошового забезпечення, повідомила УНІАР 18-го серпня. Як відомо, держава заборгувала працівникам різних галузей понад 1.4 блн. дол., не виплачуючи гроші по кілька місяців. Комісія, яку очолив перший віцепрем'єр-міністер Василь Дурдинець, організуватиме і координуватиме працю центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо розв'язання цієї проблеми. Міністерство Фінансів здійснюватиме організаційно-технічне забезпечення діяльности комісії.

КРИМ СВЯТКУВАТИМЕ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ

СИМФЕРОПІЛЬ. — Святкування Дня Незалежности України не омине і Криму, повідомила УНІАР 17-го серпня. В столиці півострова з нагоди свята відбудеться фестиваль мистецтв „Чумацький шлях", а в інших населених пунктах пройдуть ярмарки і концерти з участю майстрів мистецтв України, виставки, присвячені історії та сьогоденню української нації, святкові феєрверки. У Севастополі з ініціятиви командувача ВМС України віцеадмірала Володимира Безкоровайного та голови Державної Адміністрації міста Віктора Семенова відбудеться військова парада. Загальною організацією святкування в автономній республіці займається організаційний комітет, створений урядом і парляментом Криму, а також представництвом Президента України в Криму.

МОРСЬКА ВОДА СТАЛА ЧИСТІШОЮ

ЄВПАТОРІЯ. — Екологічні служби зафіксували цього року значне покращення екологічної ситуації в акваторії Таламітської затоки, на березі якої розташоване це місто. Згідно з фахівцями, надзвичайно чиста вода в затоці є свідченням здатности природи до саморегуляції та самовідновлення екологічної рівноваги. Люди теж стверджують, що такою чистою вода тут не була років з 20, якщо не більше. Очищенню її сприяли північні чорноморські течії та часті як ніколи влітку північнозахідні вітри.

В АМЕРИЦІ

БИЛЛ КЛІНТОН, наймолодший після Джана Кеннеді президент Америки, гучно відсвяткував своє 50-ліття в Ню Йорку, перетворивши урочистості на частину грандіозної передвиборчої кампанії. Головна мета святкувань, за його власним зізнанням, — зібрати 10 млн. дол. на дальшу боротьбу за пезидентський пост. Тому святкове прийняття в нюйоркському "Шератоні" коштувало для індивідуальних гостей 15,000 дол., а для представників корпорацій 20,000. Гості мали змогу почути президентового брата Роджера, його товаришів з коледжу, а також шкільного учителя, який свого часу поставив майбутньому президентові оцінку "Сі" з поведінки. Нюйоркські кулінари приготували для президента велетенський торт у вигляді американського прапора з цифрами "50" замість зірок. Святкування, однак, дещо затьмарила сумна новина з Вайомінгу про катастрофу транспортового військового літака "Геркулес", який перевозив спеціяльне президентське авто з місцевости, де Б. Клінтон відпочивав попереднього тижня. Через кілька хвилин після злету літак врізався у високу гору, в наслідок чого всі восьмеро членів залоги та старшина президентської служби безпеки загинули.

У СВІТІ

МЕХІКАНСЬКА ЕКОНОМІКА виявила надійні ознаки оздоровлення після гострої кризи наприкінці 1994 року, в наслідок якої місцева валюта девальвувалася майже на третину, а економічний спад у наступному, 1995 році становив близько 7 відс. За другий квартал цього року валовий національний продукт Мехіко зріс на 7.2 відс, безробіття зменшилося до 5.8 відс.проти 7.3 відс. рік тому, валюта стабілізувалася на рівні 7.5 песо за долар. Особливо успішно розвиваються експортні галузі мехіканської промисловости, які в першому півріччі цього року забезпечили позитивний торговельний балянс у розмірі 4.13 блн. дол., на 29 відс. більше, як за такий самий термін торік. Причиною цього успіху вважають не лише значні фінансові позики, надані під час кризи мехіканському урядові (12.5 блн. дол. від ЗСА, 12.7 блн. — від Міжнародного валютного фонду), а й умілу економічну політику президента Ернесто Зедільйо. Економічні успіхи Мехіко є надзвичайно важливими для ЗСА з огляду на сусідство обох країн, потребу зменшення нелегальної імміґрації та велику привабливість мехіканського ринку для американських підприємців.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, NJ 07302.

Svoboda: (201) 434-0237; Fax: (201) 451-5486. UNA: (201) 451-2200

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-0180, e-mail: unaestat@travel.ios.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Jersey City, NJ

Випробування свободою

Нещодавно в одному зі своїх інтерв'ю відомий український поет Дмитро Павличко заявив, що на історичних терезах усі його вірші, можливо, не варті кількох рядків, написаних ним для декларації про незалежність. Ми не знаємо, які то були рядки, і ми, звичайно, не поділяємо його надто категоричного ставлення до власних віршів, але ми не можемо не погодитися з загальним патосом його висловлювання: без незалежности, без державного існування нації усі вірші, написані її поетами, усе її історичне буття не має ніякого значення ні для кого, крім жменьки етнографів, археологів та фахівців з мертвих мов.

Для українців, які впродовж століть перебували на межі зникнення, питання державної незалежности набуло вийняткового, незбагненного для щасливіших европейців, символічного значення. Бездержавність була винна в усіх їхніх бідах, а держава, відповідно, уявлялася порятунком від усіх тих бід, чарівною паличкою, яку варто лишень запопасти в руки — і відразу все переміниться.

Та з'ясувалося, що держава — це не ріг достатку, з якого сиплються ковбаси і помаранчі, і не добра матінка, яка витирає своїм дітлахам сльози і годує їх з ложечки, і навіть не милий для ока прапор, герб і зворушливий гимн "Ще не вмерла Україна". Держава — це передусім апарат, що здійснює малоприємні і зовсім не романтичні функції: карає злочинців, збирає податки, захищає своїх громадян від зовнішньої загрози і внутрішнього хаосу. Словом, держава — це передусім бюрократія, поліція, армія, податкова інспекція; це, за клясичним на Заході визначенням, інституція, яка має монопольні уповноваження здійснювати насильство на певній території у межах певних законів.

Держава в такому, західньому, розумінні не потребує схиляння й ідолопоклонства, що може привести до тоталітаризму, ані не допускає зневаги й непослуху, що веде з іще більшою певністю до анархії. По суті, держава — це інституційне втілення суспільного договору, головна мета якого — забезпечити людині свободу і водночас не допустити, щоб ця свобода загрожувала свободі інших людей.

В Україні покищо такого тверезого, прагматичного, свідомо-громадянського розуміння держави немає. Є словесне схиляння й ідолопоклонство серед певної, патріотично наставленої частини населення. І є практична зневага й непослух серед іншої частини, — а іноді й серед тієї самої, яка на словах "шанує" державу і всіляко її "любить".

Держава не є богом, а лише людським творінням. Поки українці цього не зрозуміють і не захочуть самі створити собі державу, гідну цивілізованої европейської нації, вони й далі житимуть в "УССР", а точніше, в руїнах того, що від "УССР" залишилось. А залишився від "УССР" майже незайманий тоталітарний апарат, якому бракує лише одного, найголовнішого — КПСС-КГБ. Позбавлений цього стрижня, старий совєтський апарат зовсім не став демократичним, як дехто собі гадає. Він залишився яким був, але — некерованим, безконтрольним, цілковито неефективним і корумпованим. Дехто вважає цей розвал тоталітарної влади, її деградацію у бік хаосу й анархії, — "демократією". Але відсутність рабства ще не означає свободи. Після знесення рабства в Америці і кріпацтва в Росії у минулому столітті сотні невільників відмовлялися покидати своїх хазяїв. Вони не потребували свободи, бо свобода дає людині вільний вибір, а отже, й накладає відповідальність. Страх відповідальности, страх вільного вибору визначний німецький філософ і психолог Еріх Фромм називав "втечею від свободи".

Сотні совєтських рабів на наших очах не приймають дарованої їм свободи. Вони відмовляються покидати колгоспи, відмовляються від приватної власности, тужать за СССР, за державним розподілом, за "керівною і спрямовуючою" КПСС. Вони не йдуть на вибори, бо це означало б узяти на себе відповідальність за їхні наслідки, а якщо й ідуть, то голосують за існуючу номенклатурну владу, бо, мовляв, "усе одно нічого не зміниш".

Випробування свободою справді важке і для багатьох, як показує приклад Білорусі, непосильне. Але переживши сотні інших випробувань за триста літ рабства, Україна, мабуть, поборе і це, останнє. В кожнім разі, події останніх років показують, що за час незалежности вільних людей в Україні, здається, трохи побільшало.

Микола Руденко

П'ЯТЬ РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТИ

На моєму довгому віку було багато всяких ювілеїв. Згодом вони стали звичними й перестали хвилювати — перетворилися на формальний обряд.

Та ось наближається ювілей небувалий і незрівнянний, перед яким серце кожного свідомого українця спалахує, мов зоря. Воно, власне, і є маленькою зорею — наше серце: несе в собі мільйонну частину магнітного поля нашої планети. Це гігантська величина. Але тут мова не про фізичну властивість людського серця — тут ідеться про те, як воно раптом засвічується від гордої думки: ось він — перший ювілей самостійної України!

Я схиляюся перед козацькою державністю, та все ж у порівнянні з іншими европейськими країнами ми мали повноцінну державність лише у часи Київської Русі. Далі, після її занепаду, ми не встигали сформуватися в державному сенсі, як знову і знову мусіли приторочувати коси до міцних держаків не по-косарському, а по-козацькому — тобто перетворювати їх на зброю. І так століття за століттям.

Божий дар

Ми кажемо іноді: незалежність нам дарована Богом. Може й так. Ба, напевне так. Та ми заслужили цей дар, бо за свободу України пролилися ріки народної крови. Без боротьби Божого дару могло б і не бути.

В перші, евфорично-мітингові місяці (навіть років зо два), ми не розуміли тих неймовірних труднощів, які стоять перед нами. Мовляв, Україна надзвичайно багата — в ній є все, що потрібно для нашої незалежности.

Пригадую, саме так любив повторювати Леонід Кравчук. Але років через два в нього вихопилося:

— Хіба ж ми думали, що буде так погано?..

І справді: Україна виявилася такою пограбованою, якою вона ще ніколи не була. Дивовижна річ: самий грабунок видавався накачуванням неймовірних багатств. Яка титанічна промисловість! Хіба не так? Та коли ми почали розглядати цю промисловість детальніше, то виявилося таке: краще б її не було зовсім. Відсотків на 80 вона була "оборонною" — не будемо розтлумачувати брехню в самій цій назві. Десятилітня війна в Афганістані добре показала її "оборонну" сутність. Кожному ясно: ліпше наново будувати, ніж видаляти металевих монстрів , різати їх на брухт, перебудовувати цехи й наповнювати їх новітніми машинами для мирної продукції. Ми змушені це робити, ми робимо. Але як це важко! Як і раніше, нас інвестує сільське господарство — і через те воно також втягнуте в кризу. У нас найбільші в світі податки. У нас найменша в Европі заробітна платня. Люди живуть з присадибних ділянок. І все ж...

І все ж я був свідком народного торжества, коли зрештою Верховна Рада прийняла Конституцію України. Люди переконалися: Україна є, Україна буде! Конституція дала надійне оперття для утвердження порядку, вона поклала край анархії. В ній чітко записано, що таке антиукраїнська, антидержавна діяльність. Депутати склали присягу на вірність Україні.

Щоправда, чимало комуністів відмовилися від присяги — і тим сказали, заради чого вони прийшли до Верховної Ради — не будувати українську державу, а руйнувати її. Депутатська присяга руйнівну діяльність називає зрадою. В той же час в Конституції сказано: хто відмовиться від присяги — втрачає право бути депутатом Верховної Ради.

Покищо комуністи якось балянсують на демагогічній софістиці: мовляв, коли їх обирали, жодної присяги не було. Отже до кінця депутатського терміну ніхто не має права позбавити їх уповноважень, хоч вони й ігнорують присягу. Та чи ця квазілогіка має під собою юридичний ґрунт? Гадаю, на це має відповісти Конституційний суд, котрий незабаром з'явиться.

Новий прем'єр

Можна сказати, нині триває медовий місяць у відносинах поміж Президентом і Верховною Радою. Ще ніколи не було такого, щоб пропозиція Президента приймалася більшістю в 344 голоси. А саме так було затверджено на посаді прем'єр-міністра Павла Лазаренка. Конституція дала право новому прем'єрові застосувати жорсткі заходи стосовно розкрадачів шахтарської зарплати, що відбувалося, можна сказати, тотально, масово. Гроші, котрі держава виділяла для шахтарської заробітної платні, не потрапляли до шахтарів — вони губилися, мов вода в пісках пустелі. І ті ж самі люди підбурювали шахтарів на страйк. Власне, це вже не просто страйк, коли блокуються шосейні і залізничні магістралі цілого регіону — це вже бунт, за яким можна побачити агресивніші дії.

Аби розібратися в цьому і покарати винних, П.Лазаренко виїхав у Донецьке. Що сталося далі — відомо цілому світові: терористичний акт, котрий ледве не позбавив життя нового прем'єра.

Я згадую про це тому, що вважаю цей терористичний акт кульмінаційним пунктом у боротьбі за українську державу. Злочинні сили, що знахабніли до краю (так звані шахтарські генерали) цим актом виявили своє ставлення і до Конституції України, і до намагань Уряду покінчити з анархією. Досить сказати, що поранений Лазаренко не повернувся в Київ — отримавши медичну допомогу, поїхав у Донецьке і там було порушено 45 кримінальних справ проти розкрадачів шахтарських грошей. Це, власне, і є ті елементи надзвичайного стану, котрі оголосив Президент. Знято з посади голову Донецької Обласної Ради Володимира Щербаня, голову обласного управління Служби Безпеки України та обласного прокурора.

П.Лазаренко, повернувшись у Київ, заявив:

— Я однозначно вважаю, що терористичний акт проти мене був організований донецькими злочинцями. Вони не хотіли, аби я приїхав до Донецького. Слава Богу, це їм не вдалося.

Не вельми приємно згадувати про такі речі в ювілейній статті, але з другого боку, це показує: абсолютно відразу ж (як кажуть, просто з коліс) запрацювала Конституція України, що стала найвагомішим подарунком до п'ятої річниці української незалежности.

Хоч я тут зобразив життя українців доволі похмуро, але треба сказати, що так воно виглядає після Америки — не після комуністичного "раю". Сьогодні переважна більшість української молоді знаходить собі вигідну і почесну працю. Я кажу про людей, що мають від 20 до 45 років. Особливо це стосується села, хоч колгоспи занепадають. Але так воно й повинно бути: на поверхню життя має вийти приватний сектор.

Конституція гарантує право на приватне володіння землею, та, на жаль, покищо це явище не набрало масового характеру. Чудеса рентабельности наше селянство показує на присадибних ділянках. Тут селяни тримають по кілька корів, по 6—7 свиней, безліч птиці. І саме це годує український народ. Та й не лише годує, а також опалює та освітлює — адже ж ми отримуємо газ і нафту в обмін за продукти харчування. Можна сказати з певністю: понад 60 відсотків української людности вже доволі надійно знайшло себе в новому світі — за умов ринкової економіки. А це дає нам право святкувати п'ятиріччя незалежности щасливо, переможно, з великою вірою в майбутнє України.

Подяка

На закінчення дещо про себе: від щирого серця дякую Екзекутиві Українського Народного Союзу за надану мені можливість співпрацювати у газеті "Свобода" і отримувати матеріяльну підтримку впродовж багатьох років. Щиро дякую також читачам "Свободи", які впродовж усіх тих років активно відгукувалися на мої статті — часом критично, але здебільшого схвально. То є найвища нагорода для автора. Дякую за співпрацю також і членам редакції спільно з головним редактором нашого уже понад 100-літнього щоденника. Я дозволив собі про це згадувати тому, що цією статтею закінчую свою працю в "Свободі".

Зі святом Незалежности! Слава Україні!

Іван Овечко

Пишайся, Вкраїно!

Пишайся, Вкраїно: вже впали кайдани,
Вже ворог не гонить твій люд на Сибір.
Сторічні глибокі вже гояться рани
Від східних степів аж до західних гір.
Пишайся, Вкраїно: ти встала з руїни
після страшних кров'ю зрошених літ.
Ти всім об'явила про волю людини
Й народу твого, що вже визнав весь світ.
Пишайся, Вкраїно, здобутком свободи
— за неї мільйони вкраїнців лягли,
Щоб всі в Україні, її всі народи
У колі всіх вільних народів жили.
Пишайся, Вкраїно, в будові держави!
Брат братові руку в будові подай!
Здобудьмо нової всесвітньої слави
Нехай ще могутнішим буде наш край!
Пишайся, Вкраїно, новітнім законом
І древнім тризубом, і стягом борні,
Щоб знову народ наш лихим легіонам
Не дати закути в кайдани міцні.
Пишайся добром, чим багата, Вкраїно!
У праці повагу собі здобувай!
Хай мова вкраїнська живе солов'їна!
Хай буде навіки щасливий наш край!

Микола Палієнко

Освідчення перед рідною мовою

Порубана, але не вбита.
Замулена, але жива.
Моя ти, мово сумовита,
М'яка, з вербового шитва.

Не залишай мене при скруті,
Коли ні сміху, ні плачу.
Не віддавай в полон манкуртам,
Де рідне слово не почуть.

Не продавай мені, сіромі,
Коли тебе під корінь жнуть,
Коли безбатченки із дому
Одну, мов покритку, женуть.

Тебе не висіять крізь сито,
Не розмінять на мідяки.
Моя ти мово росяниста,
Не запресована в тюки.

Мого життя одна основа,
Нема у тебе куцих меж.
Убити можеш дієсловом
І дієсловом любиш теж.

Нема у тебе ні світання,
Ані смеркання — жити й жить!
Ти вся одне, одне повстання,
Яке вовік не задушить!

До 5-річчя незалежности України
Д-р Олександр Коновець,
Київ

ДОЛЕНОСНА ПОДІЯ: ЯК ЗДІЙСНИТИ ІСТОРИЧНИЙ ШАНС?

Історія — річ вибаглива, вибіркова. Вона фіксує в пам'яті народній події, які справді, мають доленосне значення для нації, кожного її представника. Для українців такою доленосною подією стала дата 24-го серпня 1991 року. Наче фенікс, постала з попелу в центрі Европи держава — з більш як п'ятдесятимільйоновим населенням, з великим економічним й інтелектуальним потенціялом, із своєрідною культурою і духовною традицією.

Мабуть, з часу утворення держави Великого Володимира і прийняття Християнства не було в нашій історії події, рівної за значенням цій. Бо ті гідні величної пам'яті наших пращурів потуги національно-державницького руху, укладені в тисячоліття — спроби українського козацтва в XVII столітті виокремити самостійну Гетьманщину, і прагнення українців вибороти свою державність в буремні 1917–1919 роки, і жертовна боротьба за ідеали свободи воїнів УПА в часи Другої світової війни — то були вікопомні, але перехідні етапи на шляху до здобуття Україною своєї справжньої політичної незалежности.

Не будемо говорити про можливості молодої держави реалізувати свій історичний шанс. Історик фіксує не стільки потенції можливого, скільки здійснене і задокументоване. І з висоти п'яти років не так легко оцінити подію, тим більше, якщо був її свідком й учасником і пропустив через своє серце. Потрібна певна історична відстань. І певна політична незаанґажованість.

Пригадую ті тривожні, насичені пам'ятники подіями серпневі дні 1991 року напередодні проголошення Дня Незалежности. Я зі своїми колегами щойно повернувся із Запоріжжя, де у складі Міжнародної школи україністики брали участь у пісенному фестивалі „Червона Рута". Ми ще перебували під враженням свята української пісні, яке розбудило цей славний козацький край, воскресило національно-патріотичний дух. Ще над будинком обкому КПУ в центрі міста висів червоний прапор — як символ пануючого режиму, ще люди недовірливо поглядали на наші вишиванки і значки з карбованим тризубом. Але зрушення вже почалися. Екологічна голодівка, організована під час фестивалю місцевими „зеленими", підсилила громадянську активність запоріжців. Співаки й музиканти зі ЗСА, Словаччини, Франції, Канади разом з українськими виконавцями давали відкриті концерти на майданах міста. Пам'ятаю, як наша делеґація україністів проходила головною вулицею міста і з яким трепетом, зацікавленістю й блиском в очах зустрічали нас запоріжці...

І раптом військовий путч у Москві, а в Києві тривога і розгубленість. А потім був мітинг на захист молодої демократії, з наших рук кияни вихоплювали листівки із закликом до об'єднання національно- патріотичних сил. І от 24-го серпня. Біля стін Верховної Ради — шеренги синьо-жовтих прапорів і козацьких хоругвів. Всі ми — в напруженому очікуванні. Хвилююче передчуття історичної розв'язки. Радісна звістка полетіла над містом, всією Україною — незалежність проголошена!

А ввечері на майдані, названому Майданом Незалежности, на тому самому місці, де невдовзі було демонтовано пам'ятник комуністичному вождеві, кияни святкували так довго очікувану і так несподівано здобуту волю. Щасливі, радісні обличчя — друзів, знайомих і незнайомих. Ми, викладачі й слухачі школи україністики, не змовляючись, зібралися усі разом на майдані і святкували з усіма. Ми співали, танцювали, пили шампанське і радісними вигуками зустрічали барвисті спалахи святкового фаєрверку. Серед нас було чимало молодих американців — дітей і внуків тих, хто в роки лихоліть Другої світової війни під синьо-жовтими знаменами захищали свободу і честь української нації. І вони раділи також з нами. Вірилося, що Україна розпочинає нове сходження до свого державотворчого буття-сходження до сталого добробуту, розквіту національної культури, високої духовности.

Так, нелегко тепер Україні. Маємо Чорнобиль, залишену від імперського режиму змілітаризовану, розбалансовану промисловість, нефективну фінансову систему, підірвані комуністичною ідеологією і репресіями інтелектуальні сили нації, основи християнства. Важко здійснюються заплановані програми переходу країни до ринкової економіки. Нелегко простим людям, особливо пенсіонерам, освітянам і науковцям, які змушені по кілька місяців чекати на свою платню.

Нині, коли наша молода держава опинилася в економічній скруті, деякі українці — чи то політики, зокрема представники лівих сил, чи то пересічні громадяни, які продовжують жити стереотипами минулого, — відкрито або напіввідкрито роблять закиди на адресу „так званої незалежности", проповідують носталгію за колишнім Радянським Союзом. Чимало їх прихованих прибічників „єдіной і нєдєлімой" тримаються сьогодні на багатьох керівних і відповідальних посадах. Може тому ще й гальмуються в Україні процеси державотворення, ще досі, після п'яти років незалежности, українська мова не стала, як це прийнято в інших европейських країнах, господаркою у діловій і науковій сферах, в засобах масової інформації. Скажімо, в Національній Академії наук України лише третина наукових періодичних видань друкується українською мовою, а в міністерствах і відомствах, які презентують країну на міжнародному рівні, ще послуговуються мовою чужинців.

Та все ж більшість в Україні готові тяжко і сумлінно працювати, будувати державу — українську— за змістом і за духом. І як би кому не хотілося, українська національна ідея все-таки живе і діє. Хоч і повільно, але триває процес формування національної еліти у всіх сферах державницького життя. Врешті ми вже маємо свій загальноукраїнський національний паспорт. Нещодавно наш парламент, переборюючи труднощі і витворюючи себе як авторитетну політичну силу, затвердив основний закон держави — Конституцію України. І це вселяє оптимізм і віру в творчий розум українського народу, його майбутнє.

Ці рядки я пишу в центрі Ню Йорку, де знаходяться архів і бібліотека славетного Наукового Товариства Імені Тараса Шевченка і де, заглибившись в документальні свідчення новітнього часу, гостро відчуваєш іс-

(Закінчення на стор. 7)

1991 1996

П'ять років тому збулася одвічна мрія нашого народу про державну самостійність України

Незабутні літо та осінь постання незалежности

(хроніка)

Три серпневі дні — від 19-го до 22-го серпня — кульмінаційні точки в переломі всієї внутрішньополітичної ситуації в СССР.

„М. Ґорбачова усунено від влади“ („Свобода“ з 20-го серпня): 19-го серпня змовники з консервативської верхівки КПСС, армії та КҐБ утворили „комітет“ для керування державою без М. Горбачова, заздалегідь ізолювавши його в Криму, де він відпочивав. Антидемократичний, проімперський і просовєтський заколот очолили віцепрем'єр Янаєв, голова Верховної ради Лук'янов, шеф кагебістів Крючков, міністер оборони Язов, міністер внутрішніх справ Пуго, прем'єр-міністер Павлов.

Вашінгтон — ані пари з уст. Чекає, що буде далі. На територію прибалтійських країн Москва вводить додаткові збройні формації. Президент Литви Ляндсберґіс закликає своїх громадян виходити на вулиці, щоб протистояти імперським намірам московської хунти.

В Києві, того ж дня, 19-го серпня, відбулася пресова конференція, на якій керівники демократичних партій та організацій засудили московський путч. Голова Верховної Ради Леонід Кравчук у телевізійному виступі просить українців зберігати спокій.

На вулиці Києва також вийшла військова варта.

Перервано телефонічний зв'язок між Києвом і Львовом.

„В Україні нема надзвичайного стану“ („Свобода“ з 21-го серпня").

А що ж є?

У Києві проходять багатотисячні стихійні віча протесту проти захоплення влади в Москві змовниками.

Президент Росії Єльцин вірить, що росіяни не скоряться владі путчистів.

Совєтські війська захопили головні центри зв'язку У Вільнюсі, Ризі і Талліні, столицях трьох прибалтійських республік.

Марґарет Тачер першою зі західніх лідерів виступає на захист М. Ґорбачова. Услід за нею і „надобережний" президент ЗСА Дж. Буш заявляє, що не визнає державного перевороту в Москві, але водночас висловлює надію, що „нова влада дотримуватиметься підписаних раніше угод“.

„Путч провалився“ („Свобода“ з 22 серпня). Політичні противники президента Ґорбачова і його курсу на „перестройку“, таємні і відверті сталіністи, натрапивши на рішучу опозицію народних мас і навіть війська, втратили під ногами ґрунт. Не допомогли їм і танки, які оточили будинок Верховної ради Росії. На жаль, без жертв не обійшлося: троє осіб загинуло, 12 поранено. Москва пішла за Єльцином.

В ніч на 21-го серпня всіх змовників заарештовано.

В Україні спокійно. Народний Рух оприлюднив спеціяльну заяву про невизнання московського ГКЧП. Голова ВР Л. Кравчук вже також виразно висловився в тому сенсі, що московський переворот аж ніяк не стосується Києва. Однак у ВР України наростає протистояння між національно-патрі-отичнимми силами і промосковськими елементами, прихильниками совєтської імперії.

Левко Лук'яненко пропонує Народній Раді, фракції національно свідомих депутатів ВР, стати координаційним центром всіх українських партій та рухів.

Американський журналіст А. Розентол підкреслює в „Ню Йорк Таймс", що у багатьох своїх попередніх статтях він остерігав про силу і небезпеку КҐБ, однак офіційні чинники в уряді ЗСА відбувалися відмовками, мовляв, „О ні, КҐБ викінчений, він вже не має такої сили, щоб здійснювати перевороти“.

Митрополит Української Католицької Церкви в ЗСА Стефан Сулик висловив занепокоєння московським заколотом і закликав священиків, монахів і всіх вірних молитися, щоб в СССР зберігався мир і щоб Пресвята Діва Марія тримала у своїй опіці усіх вірних в Україні.

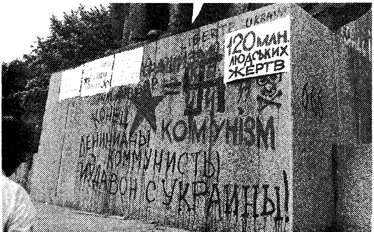

„Ґорбачов вернувся до Москви. Єльцин звинувачує компартію“. („Свобода“ з 23-го серпня). В четвер, 22-го серпня, совєтський президент повертається до столиці з „фороського полону“. „Горбачов виглядав змучений, йому бракувало енергії, він уникав відповіді на складні політичні питання, і щойно наступні дні покажуть, хто, властиво, рядитиме центральним урядом — Горбачов, непопулярна в СССР особа, чи Єльцин, новий герой у післяпереворотній ситуації...“.

Президент Єльцин в офіційній заяві засудив Комуністичну партію як головного організатора путчу і як „криміналізовану структуру“.

21-го і 22-го серпня Латвія та Естонія проголосили повну державну незалежність від Росії.

Учасники київської пресової конференції представників демократичних сил України оприлюднили в Києві заяву про свою солідарність з Єльцином, волелюбними країнами Прибалтики, Грузією та іншими республіками, які твердо вирішили вийти з СССР.

Кореспондент київського пресового бюра УНСоюзу Христина Лапичак повідомляє про подробиці з цієї конференції: голова ВР Кравчук виправдовувався за спізнену реакцію і спізнений засуд московських путчистів.

Й ось знаменитий день — субота, 24-го серпня — подія, якої спрагло чекали українці всього світу:

„Україна проголосила незалежність. Верховна Рада України прийняла всі вимоги Руху. Л. Кравчук виступив з Комуністичної партії“ („Свобода“, 27-го серпня).

Сесія ВР прийняла документ вийняткової історичної ваги:

АКТ ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ УКРАЇНИ

Виходячи зі смертельної небезпеки, яка нависла була над Україною у зв'язку з державним переворотом в СССР 19-го серпня 1991 року,

— продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,

— виходячи з права нації на самовизначення, передбаченого статутом ООН та іншими міжнародно-правними документами та

— здійснюючи Декларацію про державний суверенітет, Верховна Рада урочисто

ПРОГОЛОШУЄ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ та створення самостійної української держави — України.

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині не території України мають чинність виключно Конституція і закони України.

Цей Акт набуває чинности з моменту його схвалення.

Верховна Рада України. 24-го серпня 1991 року.

„Президія ВР України поділилася, демократи об'єднались“. („Свобода“ з 24-го серпня).

Кожний новий день, кожна година відкриває людям очі на те, яка небезпека нависла була над Україною у зв'язку з московським прокомуністичним, проімперським путчем. Наприклад, командування Київської військової округи мало, на випадок стихійних чи організованих протимосковських виступів, докладний плян придушення всякої опозиції. Командуючий Чорноморською фльотою адмірал Хронопуло запевнював московських змовників у своїй повній підтримці.

Тим часом М. Горбачов, не зрікаючись своїх совєтських політичних ілюзій, обіцяє в розмові зі закордонними журналістами, що „демократичні реформи не тільки змінять, але й змінять СССР“.

Також 24-го серпня голова ВР Л. Кравчук підписує дві важливі постанови:

Першою, крім проголошення України незалежною демократичною державою, призначається на 1-го грудня 1991 року республіканський референдум на підтвердження Акту проголошення незалежности.

Зміст другої: припинення діяльности організацій політичних партій в структурах Прокуратури УССР, МВС УССР, КҐБ УССР.

Народний Рух України висунув такі вимоги до Президії ВР УССР:

1. Вийти з СССР.
2. Створити українське військо, українську службу безпеки і українську поліцію.

3. Звільнити з постів і притягнути до кримінальної відповідальности усіх тих, які визнали московський так званий Державний комітет надзвичайного стану і підтримували путчистів.
4. Заборонити Комуністичну Партію України і націоналізувати її власність.
5. Передати у власніть України все, що є на її території.

А тим часом „Свобода“ повідомляє:

„Світ визнає незалежність республік Прибалтики“. Данія стала першою державою, яка оголосила про визнання незалежних Литви, Латвії та Естонії. Це сталося 25-го серпня.

Того ж дня, у неділю, 25-го серпня, Архиєпископ Української Греко-Католицької Церкви Мирослав Іван Кардинал Любачівський під час Святої Літургії в соборі св. Юра у Львові виголосив заяву з нагоди постання незалежної України. В ній, між іншим, говорилося: „Український народе! Сповнилися твої вікові стремління та бажання, Всевишній Господь поблагословив тебе великим даром повної незалежности... Закликаємо всіх наших вірних в Україні і на поселеннях до активної праці для здійснення самостійної і повноцінної держави. Українська Греко-Католицька Церква, як у минулому, так і в майбутньому, завжди вірно служитиме українькому народові...“.

Висновок „Свободи“ про американську політику: „Переворот у Москві показав помилковість політики президента Дж Буша, наголос у якій був зроблений на Міхаїла Горбачова.

Інтерв'ю Патріярха Мстислава для радіо „Голос Америки“ 26-серпня („Свобода“ з 29-го серпня).

„Мою віру у щасливе завершення походу до повної української незалежности будую на дворічному спілкуванні з населенням майже всіх областей України. Цю мою віру зміцнило майже безперебійне слідкування за перебігом парляментарних сесій Верховної Ради. Нарешті — думаю, що найтяжчі етапи вже перейдено. Україна стала вже об'єктом поважної міжнародної уваги. І на це вже є докази, як, наприклад, рішення президента ЗСА Дж. Буша пізнати Україну зблизька... Всіх улюблених у Христі братів і сестер, в Україні сущих і по всьому світі розсіяних, кличу в цю вирішальну для всього людства дату до християнської солідарности, до взаємної любови та офірної співдії!“.

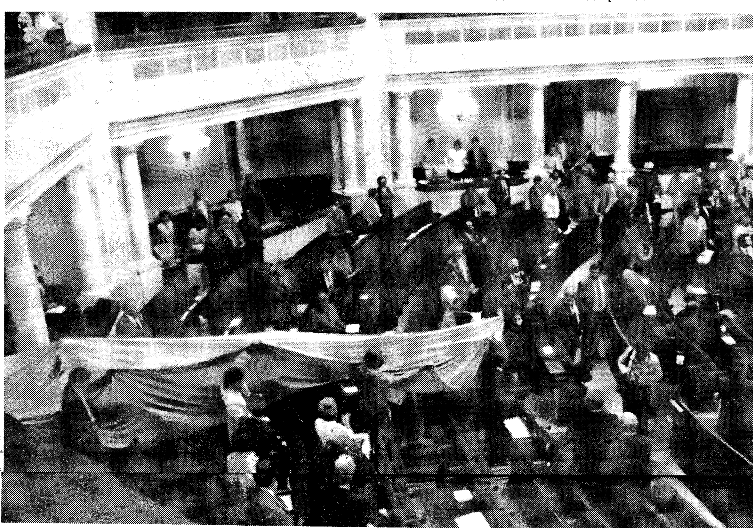

У тому ж числі „Свободи“:

26-го серпня 1991 року

ЗВЕРНЕННЯ
ДО РІДНИХ БРАТІВ І СЕСТЕР В УКРАЇНІ

В імені Українського Народного Союзу та його 70-тисячного членства сердечно вітаємо вас з великим успіхом на шляху до осягнення повної незалежности України.

Акт проголошення незалежности України та створення самостійної української держави — України приніс нам велику радість і наповнив нас гордістю за Ваше наполегливе прямування до великої мети — відновлення української держави, що її від нас сільки разів пограбували: за часів княжої доби, за часів козаччини — гетьманів Хмельницького і Мазепи та трагічної доби соборної Української Народної Республіки 1918 та 1919 років.

Бажаємо вам багато сил і витривалости у дальших змаганнях закріпити за народом України проголошений 16-го липня 1990 року державний суверенітет України і проголошену 24-го серпня цього року незалежність і самостійність України.

Закликаємо вас усіх стати солідарно до праці над завершенням розпочатого великого діла. Рівночасно просимо вас, Рідні Брати і Сестри, прийняти від нас запевнення нашої повної підтримки у ваших справедливих змаганнях до волі і незалежності у

відновленій демократичній державі Україні.

Нехай Всевишній Господь благословить вас усіх та обдарує витривалістю і державною мудрістю та солідарністю в змаганнях за відбудову дорогої усім нам Батьківщини України.

Уляна Дячук,
головний предсідник

Володимир Сохан,
головний секретар

Тим часом М. Ґорбачов все ще стоїть на своєму: „Справа про долю Союзу виходить на перший плян. Можливо, найтрагічніший результат перевороту полягає в тому, що ці три дні підштовхнули, і сильно підштовхнули, відцентрові тенденції в країні. Виникла реальна загроза розпаду союзної держави... СССР повинен бути збережений як союз суверенних держав...“. („Свобода“ з 30-го серпня).

У Києві 28-го серпня відбулася зустріч делегацій РФССР і України. Багатотисячні маси перед будинком Верховної Ради скандували: „Ні — російському імперіялізмові!“.

З нагоди проголошення незалежности України Українська Американська Координаційна Рада оприлюднила вітальну заяву, подписану президентом Ради Уляною Дячук, секретарем д-ром Романом Барановським і головою д-ром Богданом Шебунчаком.

„Свобода“ повідомляє, що заходами УККА і УАК-Ради 22-го вересня відбудеться велика маніфестація американських українців у трьох містах З'єднаних Стейтів Америки — Вашінґтоні, Чікаґо і Лос Анджелесі. Її мета — домагатися від президента ЗСА визнання Акту проголошення незалежности України та встановлення з Україною дипломатичних зв'язків.

„ЗСА визнали незалежність прибалтійських країн“ („Свобода“ з 4-го вересня). Президент Дж. Буш повідмив, що пішле в Латвію, Литву і Естонію своїх представників, які на місці вирішать справу про харчову і медичну допомогу трьом державам Прибалтики.

Президія Свтового Конгресу Вільних Українців привітала Верховну Раду України з проголошенням державної незалежности.

„Б. Єльцин і М. Ґорбачов продовжують рятувати імперію“ („Свобода“ з 5-го вересня).

Бажання багатьох республік вийти з СССР Єльцин і Ґорбачов вважають „кризою“ і обидва вже погоджуються хоч на федеративний, хоч на конфедеративний устрій, аби тільки унеможливити дезінтеграцію совєтської імперії.

Україна не має наміру підписувати жодних договорів з Росією до дня загальноукраїнського референдуму.

„Група 239 занопокоєна“ („Свобода“ з 6-го вересня) Керівник лівої більшости у ВР України, так званої „групи 239“, Олександер Мороз визнав, що невдалий переворот у Москві, в якому були замішані високі керівники Комуністичної партії, завдав тяжкого удару також Комуністичній партії України, оскільки співучасників заколоту виявлено і там.

„Совєтські імперіялісти не хочуть вірити у свій кінець“ („Свобода“ з 7-го вересня). З'їзд народних депутатів СССР проголосив про створення нового „Союзу суверенних соціялістичних республік“. Державна рада, керівний орган цього союзу, визнала незалежними Литву, Латвію та Естонію, але не Україну.

В Києві відбулося офіційне відкриття Генерального консуляту Канади („Свобода“ з 11-го вересня). Міністер закордонних справ Канади Барбара МекДуґал заявила, що ставлення її країни до України як незалежної держави буде зумовлене дальшим перебігом політичних подій і вислідом Першогрудневого референдуму.

М. Ґорбачов — проти відродження поневолених Москвою націй . Скориставшись з того, що в Москві відбувался конференція Організації в питаннях безпеки і співробітництва в Европі, президент СССР М. Горбачов сказав у своєму виступі: „Ворогом СССР і світу є націоналістичні рухи, які постали на тлі розпаду колишньої комуністичної імперії“.

До рятівників імперії приєднався Жириновський („Свобода“ з 14-го вересня). Голова російської Ліберально-демократичної партії Владімір Жириновський сказав, що у випадку своєї перемоги у наступних виборах запровадить військовий стан, закриє всі газети і заборонить діяльність всіх політичних партій.

Державний секретар ЗСА Джеймс Бейкер під час візити до Москви, все ще не вірячи у близький кінець імперії, пообіцяв економічну підтримку для СССР.

В Києві відбувся Форум Інтелігенції України, на якому Народна рада, національно-патріотична фракція у Верховній Раді, заявила, що може взяти на себе відповідальність за долю України лише за умови підтримки народом Акту про незалежність України („Свобода“ з 17-го вересня). Опісля у столиці відбулося всенародне віче, яке зібрало понад 50,000 учасників з усіх областей України. Демонстранти несли синьо-жовті прапори і гасла: „Ми за вільну Україну будем битись до загину!“, „Донбас — за єдину, неподільну, незалежну Україну!“ та інші.

Підписано небезпечний договір („Свобода“ з 19-го вересня). Закріплюючи створення „нового“ союзу, Москва запропонувала республікам до підписання спільний „економічний плян“. Його підписав і прем'єр-міністер України Вітольд Фокін, що викликало обурення у Верховній Раді і серед широких кіл української громадськости.

Американські українці чекають на візиту Л. Кравчука до ЗСА. („Свобода“ з 20-го вересня). УАК-Рада опрюднила спеціяльну заяву, закликаючи громаду використати цю нагоду для піднесення престижу голови ВР, яка проголосила незалежність України.

„Відбулася багатолюдна маніфестація у Вашінґтоні“ („Свобода“ з 24-го вересня). В неділю, 22-го вересня, понад 5,000 країнців з усіх місцевостей східнього узбережжя ЗСА заманіфестували перед Білим Домом своє домагання до президента Дж. Буша визнати Акт державної незалежности України.

„Дж. Буш і Л. Кравчук відбули довшу розмову в Білому Домі“ („Свобода“ з 27-го вересня). Темою розмови була економіка, нуклеарна зброя, розміщена на території України та інші проблеми, які випали на долю республік, що вийшли з-під гніту Москви. Коментуючи цю зустріч, кореспондент газети „Ню Йорк Таймс“ Клі-

форд Кравс підкреслив, що хоч Дж. Буш і запевнив, що Україна „має спеціяльне місце в серцях американців", все ж він не відступив від своїх попередніх намірів допомогати М Горбачову врятувати Совєтський Союз від розпаду.

„УНСоюз уділив чергову допомогу Україні в сумі 82,000 дол.". Головний Екзекутивний Комітет Українського Народного Союзу, дотримуючись встановленого Конвенцією рамового пляну допомоги Україні, який передбачає комплексні проєкти всеукраїнського значення, уділив з Фонду Відродження України — УНС допомогу в сумі 82,000 дол. на п'ять суспільно важливих починів: на видання нового Букваря і трьох читанок для українських дітей, на програму економічних реформ, випрацьовану Школою політичних наук ім. Дж. Кеннеді в Гарвардському університеті, на розвиток Фундації „Сейбр—Світло", у Фонд Допомоги Дітям Чорнобилю, для Спілки Письменників України — на видання „Словника ділової людини".

„Л. Кравчук відвідав УНІГУ і Бавнд Брук" („Свобода" з 1-го жовтня). Голова ВР Л. Кравчук відвідав Гарвардський університет і Український Науковий Інститут, а також осідок Української Православної Церкви в Банд Бруку. Виступаючи там перед декількома сотнями американських українців, він сказав: „Україна є також вашою землею, ваші діти і внуки можуть вільно їхати на рідну українську землю". Л. Кравчук відвідав Патріярха УАПЦ Київського і всієї України Мстислава. На зустрічі був присутній сенатор Билл Бредлі і стейтовий сенатор Джан Ювінґ.

30-го вересня Л. Кравчук виступив в Оргааноізацуї Об'єднаних Націй. Перед входом до будинку ООН вперше майорів синьо-жовтий національний прапор України.

Голос жидівської громади („Свобода" з 4-го жовтня). Київська газета „Голос України" вмістила статтю голови Білоцерківського товариства жидівської культури Харитона Бермана, який висловлює певність, що жидівська громада України активно підтримає незалежну Україну і разом з українцями будуватиме українську державу. „Ми, українські жиди, є щирими патріотами України",— пише Х. Берман.

„У Конгресі ЗСА запропоновано резолюцію про визнання України" („Свобода" з 5-го жовтня). Конгресмен-республіканець з Пенсильванії Дон Риттер та конгресмен-демократ з Мишигену Деніс Гертел запропонували в Палаті Репрезентантів резолюцію, спрямовану на те, щоб президент Дж. Буш визнав незалежну Україну, а після референдуму 1-го грудня встановив з нею дипломатичні зв'язки. У Сенаті ідентичну резолюцію запропонували демократ з Арізони Денніс Деконсіні та республіканець з Ню Йорку Альфонс Д'амато.

Заява міністра оборони України („Свобода" з 8-го жовтня). В розмові з кореспондентом агентства Ассошіейтед Пресс міністер оборони України генерал Костянтин Морозов заявив, що невдовзі Україна розпочне створення власної армії, і вона буде головною гарантією існування незалежної і демократичної України.

„Л. Кравчук та В. Чорновіл стають головними претендентами на президента" („Свобода" з 12-го жовтня).

„Ухвалено закон про цілісність України" („Свобода" з 18-го жовтня). Верховна Рада України 11-го жовтня більшістю голосів прийняла закон про кримінальну відповідальність за дії, спрямовані на порушення територіяльної цілісности України.

„Україна відкидає економічний договір" („Свобода" з 19-жовтня). Українські державні діячі не мають довіри до зпропонованого Москвою нового економічного договору. Перший заступник голови ВР Іван Плющ в телевізійному інтерв'ю 17-го жовтня сказав: „Історія дає нам можливість стати незалежною державою і ми не хочемо бути далі колонією".

„Ґорбачов і компанія закликали Україну до Союзу" („Свобода" з 26-го жовтня). На адресу ВЕ України 22-го жовтня надійшло звернення Горбачова, Єльцина, Шушкевича, Назарбаєва, Карімова, Муталібова Акаєва, Ніязова та Іскандерова, тобто керівників вісьмох республік, які підписали запропонований Москвою економічний договір. Автори звернення закликають парлямент України приєднатися до договору, оскільки, як підкреслено в документі, вони „не уявляють Союзу без України".

Редакцію „Свободи" відвідав відомий український поет Дмитро Павличко, депутат ВР, голова парляментарної комісії закордонних справ. Коментуючи ситуацію щодо вперто пропонованого Москвою економічного договору, Д. Павличко сказав: „Ми не підпишемо жодного договору і не візьмемо участи в жодній структурі, яка б стояла над нашою волею". Поет зацитував рядки зі свого останнього вірша, прочитаного ним на Форумі інтелігенції України:

Клянемося Богом України,
що вмремо, та не підем в ярмо,
Дух, воскреслий з темної руїни,
На наругу в рабство не дамо!

„РСФСР і Україна підписали новий договір" („Свобода" з 6-го листопада). Лондонська газета „Файненшил Таймс" повідомила, що Росія і Україна підписали в Києві двосторонній договір, який „у великій мірі усуває існуючі дотепер непорозуміння, зокрема політичного і прикордонного характеру".

„Національна Ґвардія узаконена" („Свобода" з 7-го листопада).

ВР України ухвалила 4-го листопада закон про Національну Ґвардію України, яка покликана захищати суверенітет республіки, територіяльну цілісність і конституційні права громадян.

„Україна провізорично підписала договір" („Свобода" з 8-го листопада). Газета „Ню Йорк Таймс" повідомляє, що Україна хоч і спізнено, але підписала економічний договір і тим самим увійшла до економічної спільноти СССР.Газета пише, що Україна й інші республіки своїми підписами під договором дали себе втягнути в „новий Совєтський Союз".

„Україна не бере участи у переговорах про створення „оновленого" союзу" („Свобода" з 16-го листопада). Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Сердж Шмеманн інформує в числі з 15-го листопада, що Україна, Грузія і Молдова не прислали до Росії своїх представників для приєднання до „оновленого" Союзу. Члени Президії ВР України пояснили М. Ґорбачову, що перед референдумом і виборами президента Україна не може брати участи в жодних переговорах щодо відновлення імперії. С. Шмеманн пише, що прем'єр-міністер України Вітольд Фокін погрожує зрезиґнувати зі

свого посту, якщо Верховна Рада не ратифікує підписаного ним договору про створення „економічного союзу".

„Україна звертається до Америки" („Свобода" з 23-го листопада). — Під таким заголовком престижевий щоденник „Волл Стріт Джорнал" подав репортаж з Києва відомого американського журналіста Дейвида Брукса. На його думку, хоч українці не перестають мати симпатії до Америки, такими ж симпатіями до України Америка не грішить.. Він подає, як приклади, Великий голод і теперішнє проголошення незалежности. Д. Брукс дуже критично оцінює візиту Дж. Буша до Києва і його нерозважливі заклики до об'єднання України з СССР. Журналіст висловлює певність, що Україна щонайменше на 70 відсотків проголосує в референдумі за незалежність, і дуже сумно, що Захід так мало має з нею зв'язків. „ЗСА кажуть,—пише Д. Брукс,— ніби-то підтримують демократичні принципи, але залишаються холодними до України, яка за ті самі принципи тепер бореться".

„Сенат закликає президента Дж. Буша визнати незалежність України". („Свобода" з 26-го листопада). 22-го листопада Сенат ЗСА прийняв запропоновану сенатором Деннісом ДеКОнсіні, демократом з Арізони, резолюцію, яка закликає президент Дж. Буша визнати Україну незалежною і зробити все необхідне для встановлення з нею повніцінних дипломатичних зв'язків.

„Америка готова визнати незалежну Україну" („Свобода" з 30-го листопада). Президент ЗСА Дж. Буш відважився на радикальну зміну американської політики щодо кремлівського „центру" і прийняв рішення визнати незалежність Укаїни — щоправда, за тієї умови, якщо референдум 1-го грудня закінчиться позитивним вислідом.

„Україна проголосувала за повну незалежність!" („Свобода" з 3-го грудня). Київські засоби масової інформації повідомили, що понад 90 відсотків управнених до голосування громадян України віддали свої голоси за повну державну незалежність своєї республіки. Виступаючи перед українськими і закордонними журналістами, голова ВР Л. Кравчук заявив: „Нова Україна народилася! Народилася в спокої і в розумі, як належить народжуватися великій, розумній дитині. Сталася велика історична подія, яка, я переконаний, змінить не тільки життя українського народу, але й стане великою подією для всього світу".

Польща першою визнала незалежну Україну. Вслід за нею — Канада, Мадярщина і Російська Федерація („Свобода" з 5-го грудня).

Телефонограма на адерсу „Свободи": „Нашим землякам у діяспорі. Вітаємо наших братів і сестер у діяспорі з рішучим вислідом референдуму та чітким виявом волі народу України за повну незалежність, суверенність і соборність... — Іван Драч, Михайло Горинь, Петро Таланчук, Олесь Лавринович, Віктор Бурлаков. Київ, 3-го грудня 1991 року".

Президентом України обрано Леоніда Кравчука („Свобода" з 4-го грудня). 61 відсотком голосів українці віддали перевагу Леонідові Кравчукові. 5-го грудня відбулося врочисте засідання Верховної Ради України, яке відкрив заступник голови ВР Іван Плющ. Після того депутати і гості відспівали „Боже великий, єдиний" і привітали Л. Кравчука з обранням на пост президента України. Л. Кравчук присягнув на вірність Україні і офіційно вступив на становище Президента України.

Президент Дж. Буш привітав Л. Кравчука. У вівторок, 3-го грудня, до Л. Кравчука зателефонував президент ЗСА Дж. Буш і привітав його з обранням на пост президента України та з успішним закінченням референдуму.

„Привіт Українському Народові. Ми, Український Народний Союз і його 70-тисячне членство, радіємо з рідними братами і сестрами в Україні із схваленням у референдумі самостійности і незалежности України... Українці у діяспорі, як і досі, всіма силами і заасобами допомагатимуть Україні стати, у повному значенні цих слів, вільною, незалежною і демократичною державою у великому колі народів світу. Екзекутива УНС".

ВСЕСВІТНІЙ ФОРУМ УКРАЇНЦІВ

ХАЙ ДУХ НАМ СТАНЕ ОПЕРТЯМ

Біль українських дітей XX століття

Діти XX століття... У вік війн, сліз, страждань, голоду, чорнобильської трагедії, справді на долю дітей за цей короткий час випало багато терпінь. Були моменти, коли тут, в далекій діяспорі, думали, що Бог забув за Україну. Жаль, що матеріяльне становище дітей в Україні ускладнюється з кожним днем. Сьогодні українські діти все частіше і частіше зустрічаються з гострими проблемами сьогодення. Та набагато важче переносити ці важкі дні відбудови державности в час, коли насущні проблеми переплелись з втраченим здоров'ям. Перебуваючи в Україні осінню минулого року, ми мали змогу ще раз переконатись, наскільки важливою є на сьогоднішній день допомога нашій прабатьківській землі. Та найбільш потребуючими є діти. І тому радіє серце кожного християнина, коли читаєш у часописах „Свобода", „Америка" та „Нова Зоря" про те, що все частіше і частіше обділені здоров'ям діти знаходять посланих Богом своїх рятівників тут, в Америці. І радісно на душі за те, що ми не засипились американським добром, не відвернулись від батьківської землі, а в своїх щоденних молитвах і вчинках готові простягнути руку допомоги потребуючим дітям України. Бо нема у Бога кращого діла, як допомога ближньому. І тому наші парафіяни церкви св. Константина і св. Стефана гордяться тим, що в 1993 році вони передали 1,570 дол. на сиротинець у Дрогобичі, а в 1994 році 2,500 дол. на шпиталь ім. Митрополита Шептицького у Львові.

Та чи не найгірше горе сьогодні для народу України — це Чорнобиль. Жаль, що аж лише після подій Чорнобиля світова громадськість все частіше почала згадувати наш край. Страшна реальність, але факт: чорнобильська катастрофа ще довгі десятиліття буде крокувати з нами в історію. Тому так важливо, щоб допомога її жертвам з роками не тільки не зменшувалася, а навпаки зростала. Медичні наслідки катастрофи протягом наступних десяти років стануть не менше, а ще більш очевидними. І наша турбота про найбільш загрожені верстви населення немовлят, дітей та юнацтва повинна стати ще більшою. І тут неосяжне поле діяльности для тих, хто не на словах, а на ділі переживає за долю України і страждає разом з її народом.

Виходячи саме з цих міркувань, ініціятивна група наших парафіян створила при парафії церкви св. Константина Фонд „Дітям України". У тріскучі різдвяні міннесотські морози, продовжуючи стару крайову традицію, колядували з вифлеємською звіздою від хати до хати дорослі і діти, котрі на ділі побажали послужити благородній справі. Наші парафіяни радо приймали колядників. Бо знали, що ця коляда — це перший завдаток, як наріжний камінь, на новоствореній Фонд „Дітям України". Фонд займається відбором майбутніх дітей-пацієнтів, організацією їх перелету з України до Міннеаполісу, пошуком фондів на покриття щоденних витрат, пов'язаних з перебуванням наших пацієнтів та їх родичів, організовує чергування, переклад і відвідування хворих пацієнтів. У своїй дальшій праці фонд плянує тісніше співпрацювати з генеральним консулятом України в Чикаґо, з представництвом Українських Авіяліній в ЗСА та з рядом благочинних організацій. Щира подяка за добровільну працю належить не лише членам управління фонду, а всім нашим парафіянам, які попри свою зайнятість, знаходять вільний час, щоб приділити його цій благородній справі. А для д-ра Михайла Козака сьогоднішня опіка новими пацієнтами стала „здоровим клопотом".

Україномовна преса в діяспорі уже писала про наші практичні кроки в наданні медичної допомоги двом дітям: Романові Фурді зі Львова та Марічці Гречко з Тернополя. Завдяки активній підтримці цієї важливої справи серед наших добродіїв, розкиданих по всій Америці, на рахунок фонду, котрий було відкрито при Українській Кредитовій Кооперативі в Міннеаполісі, почали поступати перші пожертвування. Д-р М. Козак постарався, щоб ці діти отримали безкоштовну медичну опіку, пов'язану з багаторазовим складним хірургічним втручанням. Можна припустити, що вартість лікування становитиме десятки тисяч долярів. Сьогодні ми гордимось нашими з вами успіхами. Ми радіємо тому, що наші парафіяни церкви св. Константина у Міннеаполісі та церкви св. Стефана зі Сейн Пол дружньо відгукнулись на заклик жертвувати на Фонд „Дітям України". В 1994 році ми звернулись до усіх небайдужих серцем читачів часопису „Свобода" допомогти Романові Ханику зі Львова. Д-р М. Козак знайшов своїх друзів-лікарів у „Shriners Hospital for Crippled Children", де і було проведено серію складних операцій, пов'язаних з церебральним паралічем Романа. Ми отримали щедрі пожертвування від наших місцевих меценатів та жертводавців з усіх усюдин ЗСА. Зі сльозами на очах вечорами перечитували такі зворушливі слова щиросердечних побажань, адресованих Романові. Напевно на все життя залишиться у пам'яті юнака посилка з апельсинами, прислана одним добродієм з Фльориди.

На сьогоднішній день залишилось у нашому розпорядженні достатньо фондів для покриття видатків, пов'язаних з приїздом і перебуванням Романа для останньої операції у ЗСА. У зв'язку з цим рахунок #1671-1 „Roman Chanyk Crippled Found" в Українській Кредитовій Кооперативі у Міннеаполісі буде закрито і всі наступні пожертвування будуть переводитись на Фонд „Дітям України". Низький уклін усім вам, небайдужим до долі Романа землякам, котрі так дружньо і щедро виступили на допомогу цьому юнакові. А нам подякою за плідну працю є те, що Роман сьогодні гордиться тим, що він вже вищий від свого батька. Та, на жаль, Роман Ханик виявився не одиноким зі своїм горем. Подібне лихо спіткало ще Романа Фурду, 13-річного хлопця зі Львова. І дякувати Богу, що є на світі д-р М. Козак, жертвенна українська громада Міннесоти і сотні людей доброї волі, розкинутих Богом по всій Америці для того, щоб у момент потреби простягнути руку допомоги дітям України...

У Києві на весні цвітуть каштани. Хто бував у ту пору в Києві, той відчув себе неначе в казковій красі. Та не радіє цій київській казці десятирічна Юля Тимошенко. Рік народження її — рік чорнобильської трагедії. Та далі слово за добрим лікарем з Америки М. Козаком і усіма нами. Пам'ятаймо: про допомогу просить ще одна українська дитина.

Адреса: Children of Ukraine, Ukrainian Credit Union, Acct. #2233-1, 301 Main St, NE, Minneapolis, MN 55413.

о. крилошанин Михайло Стельмах,
парох церкви св. Константина у Міннеаполісі і голова Фонду „Дітям України"

інж. Микола Мегец,
секретар Фонду „Дітям України"

Розшук „остарбайтерів“

Під час німецької окупації України в Другій світовій війні (1941-44) приблизно 2.3 млн. українців були вивезені до Німеччини як примусові робітники. „Остарбайтери" (німецьке слово, яке означає „робітники зі сходу") дуже потерпіли під німецькою владою, яка вимагала, щоб ці невільники працювали до смерти. Ті, які працювали в німецьких фабриках, часто попадали під бомбардування альянтів і гинули.

Трагічна історія „остарбайтерів" у більшості незнана. Хоч „остарбайтерів" з України було 2,224,000, свідчень майже немає. І так до сьогодні немає докладних даних хто ці люди були, як їх німці вербували, як їм жилося, працювалося та чим скінчилася їхня гірка доля.

Історики дослідили, що в більшості „остарбайтери" походили з території Райхскомісаріяту у східній Україні. Частина з них пережила цю жорстоку трагедію та виїхали до Америки і Канади. Декому з них фінансово компенсує сучасний німецький уряд.

Українсько-Канадський Дослідчо-Документаційний Центр в Торонто готує документальний фільм про Україну в Другій світовій війні і вважає необхідним розшукати колишніх „остарбайтерів", котрі могли б розказати більше про свої переживання під час цієї дуже важкої для України сумної історії. В архіві УКДДЦ знаходяться лише два інтерв'ю із колишніми „остарбайтерами".

Осіб, які мають будь-які інформації про „остарбайтерів" та мають змогу і охоту стати частиною цього важливого і дуже на часі потрібного документального фільму, просимо звернутися до Андрія Григоровича, екзекутивного директора УКДДЦентру на адресу: 620 Spadina Avenue, Toronto, Ontario, M5S 2H4, тел.: (416) 966-1819, факс: (416) 966-1820.

Доленосна подія...

(Закінчення зі стор. 2)

торичну драму розколотої нації, частина якої змушена була шукати своєї долі на Колюмбовій землі. А через тиждень, після майже двомісячної праці в українських наукових центрах Америки, на мене чекає літак до Києва. І час осмислювати. Кожен по-своєму відкриває Америку. Можна по-різному бачити і сприймати її несподівані, дивовижні життєві реалії. Але не перестаєш дивуватися, бути враженим тією цивілізацією і культурою, яку витворили американські українці, зберігаючи і примножуючи свої національні традиції і вносячи свої неповторні кольори в мозаїчний світ американської культури.

Можна було б розповісти про добротні тутешні дороги, коли їдучи в авті, відчуваєш плавну горизонталь магістралі і можеш спокійно, ніби за письмовим столом, занотувати в блокнот подорожні враження, про велетенські „моли", де можна все віднайти, що зроблено руками і розумом людини, про прекрасні музеї науки і мистецтва, де в експозиціях гармонійно поєднується класичне і модерне мистецтво, і де дорослі і діти вчаться розуміти сутність і красу витворів природи людського інтелекту, починаючи від таємниць генної структури ДНК до технології космічних кораблів. Але найяскравіше враження — відвідання Смітсонського інституту у Вашингтоні. Найбільша черга, яку я тут бачив в Америці — то була черга людей до Національного Архіву Америки. Я бачив, з яким трепетом і шанобливістю американці оглядали обрамлені святочними рамами свої національні святині — Декларацію про незалежність, Конституцію, інші засадничі державні документи. Як історикові, мені хотілося б колись засвідчити подібну шану українців до Акту про Незалежність, до своєї Конституції. Такий час прийде. Неодмінно.

ПОДЯКА

В „Свободі" з п'ятниці, 26-го липня 1996 р. була поміщена подяка всім тим, хто в пам'ять пок. Софії-Зіни Раковської склав пожертви для Т-ва Допомоги Сиротам в Україні. Через помилку не подано прізвища д-ра КЛИМЕНТІЯ РОГОЗИНСЬКОГО, який пожертвував 100.00 дол. Щиро дякуємо і просимо вибачення за прикру помилку.

ІГОР РАКОВСЬКИЙ з родиною

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ
смерти нашого найдорожчого

бл. п.
ЗЕНОНА БАБ'ЮКА

будуть відправлені поминальні Богослуження за спокій душі в церкві-пам'ятнику св. Андрія в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.
26-го серпня, 1996 р. о год. 12:00 полудне
у Володимирському Соборі в Києві
26-го серпня, 1996 р.
в церкві св. Йосафата, в Рочестері, Н.Й. о год. 9:00 рано.

Рідних, приятелів та знайомих просимо в цей день згадати покійного у своїх молитвах.

Дружина ОКСАНА з родиною

Ділимося сумною вісткою, що 31-го липня 1996 року після важкої недуги на 84-му році життя залишив туземне життя засновник Українсько-Канадського Архіву-Музею в Едмонтоні

бл. п.
ГРИГОРІЙ АНТОНОВИЧ ЙОПИК

ПОХОРОННІ відправи відбулися 6-го серпня ц.р. в Едмонтоні в катедрі св. Йосафата. Похований на цвинтарі св. Михаїла.

В Україні покійний був засновником і членом читальні „Просвіта", головою аматорського гуртка і членом Союзу Українських Купців і Промисловців. За німецької окупації працював в Українському Допомоговому Комітеті. В Едмонтоні належав до катедри св. Йосафата. Був головою Пласт-Приюту, головою Батьківського Комітету Курсів Українознавства, членом Дирекції Кредитової Спілки, членом управи філії УНО, членом Ради відділу КУК, засновником і членом першої управи Клюбу Професіоналістів і Підприємців, головою фестивалю „Українського Дня", членом управи „Українських Піонерів" та ініціятором, засновником і довголітнім директором Українсько-Канадського Архіву-Музею Альберти.

Нехай канадська земля буде йому легкою!

Залишив у смутку:
дружину — СТЕФАНІЮ
дочку — ХРИСТИНУ з мужем ЮРІЄМ
внуків — ЛЕСЮ КОГУТ
— ЛЯРИСУ з мужем МИРОНОМ
брата — ЕВСТАХІЯ з родиною та
ближчу і дальшу родину в Канаді й Україні.

П О Д Я К А

З волі Всемогучого відійшов у вічність 20-го липня 1995 р. наш найдорожчий МУЖ, СИН, БАТЬКО, ВУЙКО, ЗЯТЬ і ШВАҐЕР

сл. п.
д-р
ЕВГЕН ЛАЩИК
професор філософії Ля Саль університету

Цим складаємо наші щирі подяки всім приятелям, знайомим і рідним за вислови співчуття, зложені особисто чи письмово, за китиці квітів і за участь у похоронних Богослуженнях.

Сердечно дякуємо Всечеснішому о. Жовніровичеві за від-служення похоронних відправ-Панахиди та св. Літургії, від-провадження покійного на вічний спочинок на цвинтарі св. Андрія Первозванного в С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Ми дуже вдячні д-рові Олексі Біланюкові за теплі слова прощання і чудовий спогад з відзначенням великої заслуги покійного на полі української науки, а д-рові Йосипові Марґолісові і д-рові Майклові Кирлінові за слова прощання при домовині в похоронному заведенні.

Також сердечно дякуємо д-рові Бипінові Шахові за такі приятельські вислови жалю і прощання над могилою. Велике спасибі складаємо д-рові Іванові Лобаєві за його глибокі змістом і такі зворушливі прощальні слова, які він виголосив на цвинтарі і за те, що подарував грудку землі з рідної України.

Від серця дякуємо всім приятелям за участь у традиційній тризні і специяльно Маріянові Коцеві за теплий спомин про покійного.

Щиро дякуємо Любомирові і Христі Липецьким за допомогу і підтримку під час похорону. Ми глибоко вдячні всім, що в сороковий день взяли участь у Святих літургіях за вічний спокій душі покійного.

Наступні особи зложили пожертви на св. Літургії за покійного, за що їм щиро дякуємо:

Софія Андрушків, Христинка Андрушків, Богдан і Віра Андрушків, д-р Юрій та д-р Стефанія Бережницькі, родина Бородайків, родина Верля, Анна Гуменецька, Ірена Іваницька, Стефанія Іванчук, Катерина Ковшевич, Евдокія Кріль, Ґелен Куштра, д-р Міляс і Звенислава Лебедовичі, Оксана Луцька, д-р Іван і Наталія Макаревич, Ліда Мартинець, Олег і Надя Мачай, Ярослав і Галя Оберишин, Михайло і Христина Ринасевичі, Марія Савчак, П. Саґаль, родина Сплавників, Марія Терех, Теодор і Маруся Угорчаки, Ярослав і Люба Федун, родина Швачуків, Тиміш і Ґеня Шевчук, родина Шевчуків, родина Шелдон, Богдан і д-р Марія Чабан.

Дякуємо також за щоденні молитви в Ла Саль Братстві, які будуть відправлятися завдяки старанням Бр. Джосефа Бирка, През. Ля Саль Університету та Декана Школи Артс енд Саєнсес Ля Саль Університету.

Чудові квіти на могилу зложили:

Пол і Леона Алфаро, Еймі Волкер, д-р Б. і М. МкКабе, дирекція Кредитівки „Самопоміч" в Мишиґені, Леся Гамерська, д-р Людмила і д-р Дана Починок, Майкл і Ненсі Прон, д-р Іван і Галина Лобай, родина Качалів, Марта і Заня Лоґуш, Алекс Маршал-Ґрейтер Філядельфія Філософі Консортіюм, Цим дорогим приятелям велике спасибі.

Сердечно дякуємо Українській Вільній Академії Наук (УВАН) та хорові „Думка", організації української молоді „Пласт", журналам „Сучасність" та „Філософська Думка" за вшанування пам'яті д-ра Евгена Лащика.

В пам'ять покійного створено Стипендію ім. д-ра Евгена Лащика для найкращого українського студента філософії Києво-Могилянської Академії. Цей фонд у сумі $2,000 щороку установлено через пожертви на фундацію Української Києво-Могилянської Академії. Пожертви на цей фонд можна складати на Ukrainian Kyiv-Mohyla Academy — Dr. Eugene Lashchyk Scholarship Fund c/o Liuba Lashchyk 1101 River Road, Yardley, PA. 19067. Всі пожертви можна відтягати від податку.

Крім цього стипендійного фонду в Києво-Могилянській Академії при катедрі філософії буде відкритий кабінет-читальня пам'яті професора Евгена Лащика з колекцією наукових і фолософічних книжок, яку покійний заповів Києво-Могилянській Академії.

Пожертви на стипендійний фонд ім д-ра Е. Лащика зложили:

по 500 дол.	Богдан і Віра Андрушків, Люба Лащик;
по 250	Маріян і Марія Коць, д-р Ярослав і Алла Лешко;
по 200	д-р Людмила Починок, Клементина Шевчук;
130	Стефан і Ґражина Качали;
по 100	д-р Роман і Світляна Андрушків, Христина Андрушків, Володимир і Катруся Воловодюк, Гриць і Оксана Волощук, д-р Евген і д-р Ася Ґумецькі, Марія Зарицька, Андрій і Христя Козак, Любомир і Оксана Крушельницькі, Андрій і Тамара Лащик, д-р Міляс і Звенислава Лебедовичі, Любомир і Христина Липецькі, Віра Менцінська, Ярослав і Галина Оберишин, Андрій і Софійка Титли, Клюб читачів в Дітройті — Квітка Іваницька, Іва Лісікевич, Галина Петрахвскас, Марта Татарська, Іва Лісікевич, Віра Русецкас-Генке, Христя Фединська, Рома Фіґач, Вікторія Грушкевич;
по 50	Софія Андрушків, Володимир і Рома Дигдало, Ліда Качан, д-р Альберт і Оксана Кіпа, Марта Квітковська, Ярема і Христина Козак, Таня Оберишин, Марта Тарнавська, Богданна і Евген Титла, Люба Турчин, Ілля і Марія Шевчук, д-р Маріян і Христина Юзич, Олександра Яблонська;
40	Ярослав Конопада;
30	Роман і Тамара Куропась;
по 25	Стефан і Віра Бирнс, Ярослав і Марія Вижницькі, Богдан і Марія Лісовські, Оксана Луцька, Юрій і Марта Шевчук, Професіонал Девелопмент Дивижин, Вейнський університет;
по 20	Марія Бакалець, Зенон і Стефанія Брездень, Орест і Софія Волощук, Любомир і Наталія Гевко, Наталія Лончина, Ляля Заклинська-Томаселлі, Ігор і Зірка Козак, Марія Шепарович, Зенон Чехович;
15	Богдан і Оксана Федорович.

Всім жертводавцям висловлюємо особливе спасибі за щедрі датки.

Ласкаво просимо всіх приятелів та знайомих пам'ятати про покійного у своїх молитвах.

Вічна йому пам'ять!

дружина — ЛЮБА
мама — КЛЕМЕНТИНА ШЕВЧУК
донька — СОФІЙКА ТИТЛА з мужем АНДРІЄМ
син — АНДРІЙ ЛАЩИК з дружиною ТАМАРОЮ
сестра — ВІРА АНДРУШКІВ з мужем БОГДАНОМ і з донями
— ХРИСТИНКОЮ
— ОКСАНОЮ ВОЛОЩУК з мужем ГРИЦЕМ
ближча і дальша родина в ЗСА й Україні.

Померла письменниця Т. Шевчук

Дня 16-го липня в передполудневих годинах, в місті Спокені, Ваш., після довгої недуги відійшла у вічність, проживши 92 роки, відома письменниця і поетеса Тетяна Шевчук.

Покійна походила родом із Радехівщини на Львівщині. Ще задовго перед Першою світовою війною маленькою дівчинкою прибула з батьками до Канади, які поселились в околиці міста Кенора в Саскачевані. Там виростала і ходила до початкової школи. Студіювала в Інституті ім. Петра Могили в Саскатуні і в учительському семінарі. Працювала вчителькою державної школи, а також студіювала позаочно в університеті Квінс в Кінґстоні, Онт. Як громадська діячка і педагог була відома в Канаді по прізвищу свого першого чоловіка як Тетяна Кротер. Втративши першого чоловіка, пробивалась крізь труднощі життя, виховуючи двоє малих дітей.

Досягнувши пенсійного віку, поселилась у місті Спокен на заході ЗСА і там вдруге вийшла заміж за архітекта Ралфа Бишопа. Після його смерти жила самітно в своєму домі.

Як письменниця писала українською і англійськими мовами. З українських її видань вийшли книжка теософічних роздумів „Пробудження духа", збірка двомовних поезій „На престіл майбутніх днів" і цікаво написана книжка репортажів „На прощу до Києва". Видала також кілька англомовних збірок поезій. Покійна була членом Асоціяції Діячів Української Культури і співпрацювала з її головою в Америці, покійним уже поетом Леонідом Полтавою.

В останні роки часто хворіла, але не падала духом, надіючись на видужання. Та доля розпорядилась інакше і припинила її земні муки.

А. Д.

ГРОМАДСЬКІ ІМПРЕЗИ

Редакційні вістки про громадські імпрези будуть поміщені у „Свободі" **тільки після появи платних оголошень** у щоденнику або „Українському Тижневику".

Редакція „Свободи"

П'ятиріччя Суспільної Служби України

Суспільна Служба України відзначає п'ять років своєї дуже успішної праці. З ініціятиви Світової Ради Суспільної Служби СКУ у серпні 1991 року розпочала свою діяльність Суспільна Служба України в чотирьох осередках: в Києві, Львові, Тернополі і Трускавці.

Початкові кроки не були легкі, однак підтримка українців Заходу та жертвенна праця перших піонерів в Україні увінчалася надзвичайними успіхами. Вже в грудні 1991 року відновлено традицію відвідин з дарунками для дітей з нагоди св. о. Миколая в Києві і Львові. Цей проєкт поширився на всю Україну в наступних роках. Також організовано відпочинкові табори для дітей.

У липні 1992 року відбувся 1-ий Крайовий з'їзд Суспільної Служби України, на якому вибрано Головну управу і прийнято статут, а в липні 1995 року відбувся вже 2-ий З'їзд Суспільної Служби України з участю делегатів від 100 осередків. Успіх своєї розбудови завдячує Суспільна Служба України організаційній структурі. Обласні осередки відповідають за розбудову та працю у своїй області, а Головна управа в Києві координує працею обласних осередків. До управ осередків входять також представники місцевих громадських організацій і це є корисним для співпраці для добра покривджених.

Головним завданням Суспільної Служби України є не тільки допомога бідним, але також, через ведення бюр порад та різнородних програм, опіка дітьми, молоддю, консультативні послуги для розв'язування особистих та родинних проблем, охорона людських прав та відродження духовно-національної гідности. Представники ССУ брали участь в міжнародних конференціях охорони дітей в Букарешті, Лондоні і останньо в Києві. Головна управа ССУ вивчає проблеми сиротинців та підготовляє разом з осередками пропозиції до Уряду України для їх розв'язання.

Для підтримки зусиль чисельних добровольців, відданих ідеї розбудови сильної та корисної Суспільної Служби України, Світова Рада Суспільної Служби СКУ покликала до праці три комісії: Професійно-дорадчу, завданням якої є допомога професійними матеріялами у веденні бюр порад та різнородних програм, поїздки професійних осіб в Україну для обміну досвідом та вивчення льокальних потреб; Комісію споріднень для підшукування українських організацій, груп і навіть окремих осіб, які хотіли б споріднитися з окремими осередками Суспільної Служби України не тільки для допомоги, але для нав'язання постійних контактів, що для добровольців суспільних служб має велике значення; Дирекцію Однодолярового Місячного Фонду, завдяки якому Суспільна Служба України зросла до 100 осередків та діє по всій Україні.

Доривочна допомога Україні, навіть значна, є краплею в морі. Українська діяспора замала і не може постійно допомагати всій Україні. Тому Світова Рада Суспільної Служби СКУ подбала про зорганізування Суспільної Служби України, щоб при початковій допомозі закласти підвалини для довготривалої самодопомогової організації.

Віримо, що при наших спільних зусиллях допоможемо цій важливій і корисній справі.

Світова Рада Суспільної Служби СКУ. Адреса: 2118A Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1M8, Canada.

Константина Малицька

(До 50-ліття з дня смерти)

У січні 1947 року, майже 50 років тому, в наслідок нещасливого випадку закінчився життєвий шлях Константини Малицької, громадської діячки, письменниці, журналістки, вчительки-педагога, яка ціле своє життя присвятила праці для рідного краю й виховання нових патріотичних поколінь. Кликала її до цього глибока любов до України, а не бажання висунутися на провідні місця й мати владу над людьми. Проте через силу своєї індивідуальности, ця скромна худенька, завжди в чорному жінка була скрізь ініціяторкою-промотором, маючи великий авторитет через організаційний хист, начитаність, літературний талант і вроджений дар промовця, хоч головства в різних організаціях звичайно не приймала.

Народилася К. Малицька в родині о. Івана й Олени з Гетьманчуків Малицьких у Кропивнику, повіт Калуш, у 1872 році. Скоро повдовівши, її мати, тяжко пробиваючись, дала своїй дочці єдину тоді відкриту для дівчат педагогічну освіту, яка для Константини стала не тільки фахом, але й життєвим покликанням, якому вона присвятила 45 років життя. За організування „Просвіти" мала зудар з польською адміністрацією ще за Австрії, й „непокірну гайдамачку" хотіли перенести на працю в корінну Польщу, але їй вдалося влаштуватися на Буковині, а в 1906 році переїхати до Львова, де вона опісля створила фонд на потреби Січових Стрільців й зорганізувала курси медсестер.

Коли в 1915 році москалі зайняли Галичину, була єдиною жінкою серед 14 українців (між ними був і Митрополит Андрей Шептицький) та чисельних чужинців, яких царський уряд як закладників вислав на Сибір. У Києві зустріли їх земляки, яких зорганізувала моя тітка Наталія Дорошенко, й домоглися полегші для них — їхати не етапом, а конвоєм на власний кошт. К. Малицька прожила в Пинчузі над рікою Анґарою (притока Єнисея) 4 роки. Поворот додому опісля тривав цілий рік окружною дорогою. Все це цікаво й дотепно описала в „Ділі" в 1937 році.

Повернувшись до Львова, знову почала вчити в дівочій школі ім. Тараса Шевченка. Заложила там гурток ім. Ганни Барвінок, який збирав фонди для школи й займався культосвітньою працею. У просторих клясах школи після науки, в пополудневих і вечірніх годинах, відбувалися доповіді, зустрічі, письменники читали свої нові твори. Рівночасно працювала в Союзі Українок, навіть на деякий час його очолила. Це були часи польської окупації Галичини. Безконечні політичні процеси, мученицька смерть Ольги Бесараб, жахливі знущання під час т. зв. пацифікації викликали її обурення й вона завжди висувала концепцію акції її оборони. Коли в 1938 році польська влада на деякий час розв'язала Союз Українок, Малицька створила нову жіночу організацію — Дружину княгині Ольги.

Переживши першу большевицьку окупацію, заснувала за німецьких часів Жіночу службу України. Залишилася у Львові, коли большевики знову зайняли його. Склала тоді бібліографію дитячої літератури.

Вертаючись до свого мешкання, впала на льоду й зламала ногу. Поки люди її підняли, пролежала деякий час, з чого розвинулося запалення легень, яке стало причиною смерти цієї незвичайної жінки. Похована на Личаківському цвинтарі біля своєї матері.

Для мене Константина Малицька була вчителькою-бабунею, бо перед тим вчила мою маму. Нашу клясу вчила в останній рік перед відходом на пенсію. Була вимогливою, викладала ясно, різниць між учениками не робила, суспільне походження чи вигляд не грали для неї жодної ролі. Запам'яталися наші Шевченківські й Листопадові свята, зустріч із Софією Русовою, які вона підготовляла, різні сценки її пера, в яких доводилося виступати. Живучи на чужині, я не раз згадувала „Рідну Школу" ім. Тараса Шевченка й в уяві бачила Константину Малицьку серед рухливої, розсміяної молоді. Тому приїхавши по десятиліттях до Львова, побігла на вулицю Драгоманова 12 (колись Мохнацького). На брамі побачила табличку „Філіял Академії Наук". Увійшовши всередину, застала мертву тишу. Пішла сходами направо, до колишньої своєї 1-ої кляси. Відчинивши двері побачила, що там відбувається засідання молодих вчених, які, піднісши голови, здивовано гляділи на мене. Очевидно, я не сказала їм, хто я й чого сюди прийшла, бо видалася б їм з'явою з іншого світу. Зачинивши легко двері, вийшла, а перед очима в мене був образ худенької жінки в чорному вбранні, яку кожного року, в день її іменин 3-го червня, відвідували в її скромному мешканні на вул. Лісній ч. 3 дві її учениці з двох поколінь — моя мама і я.

Літературна діяльність К. Малицької така ж багатогранна, як суспільна й педагогічна. Мала вона кілька псевдонімів, та найбільш відомий — Віра Лебедова. Її твори розкидані по сторінках „Дзвінка", який деякий час редагувала, „Світу дитини", „Молодої України". Окремо видала збірку оповідань „Малі герої", „Чистенький і Юрза-Мурза", з „Трагедій дитячих душ". Треба згадати ряд її сценок і п'єс. Дві збірки на педагогічні теми — це „Мами" й „Учителі". На слова К. Малицької є кантата Стеценка, Січовий гимн Ярославенка та кооперативний — Гриневецького. Її сатири появлялися на сторінках „Зиза" й „Комара". Крім оригінальної літератури для дітей і молоді займалася теж перекладами з Аміčіса, Ля Фонтена, Лермонтова, Топеліюса й ін.

У 1965 році накладом Світової Федерації Українських Жіночих Організацій вийшла книжка „Виховниця поколінь. Константина Малицька — суспільна діячка, педагог і письменниця", яка складається із статтей відомих наших громадянок.

Недавно в Києві у серії „Визначні жінки України" відбувся вечір, присвячений Константині Малицькій. Україна не забула й вшанувала цю видатну жінку-патріотку.

Міра Гармаш